

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 június Hónapló

Bán Zsófia: Semmi sem semmi, avagy a melanézék türelme

A Múcsarnok előtt egyre gyűlnek a nullák. A Múcsarnok előtt egy rakás nulla, egy halom nulla, egy kupac nulla, egy kisebb nullahegy, egy csinos nulladomb. Táblák, kartonlapok, molinók, nullák egymásra hányva. Köröttük egyre gyűlik a Tót Endre alkotta zéródemonstráció legújabb, nem aktualizált, hanem abszolút mértékben aktuális performansa. Nem újrajátszás, nem újrapreformálás, élesben, *real time*-ban megy; a mi istenadta *time*-unkban. A Mester jelenléte emeli az esemény fényét, forog a francia televízió kamerája, a Hősök terén tébláboló turistáknak a feje, valamint az arra siető bennszülöttek szeme: már megint tüntetnek valakik, valamiért, de leginkább valami, valakik ellen, kajabálnak, szitkozódznak, gyűlölködnek. Vagy ha nem, hát majd fognak. Hogy ebből mennyire elégük van. Ezt performálja az arcuk. Hát nem, drága polgártársak, ezúttal meglepődnök kell. Mert mára, május másodikára ébredve, nem sejtettétek, hogy a magyar avantgarde, de még inkább a szelleme 000000000, ha csak átmenetileg is, de felébredt. Süt a nap, a zéródemonstrációra gyülekezők cinkosan egymásra mosolyognak. TALPRA MAGYAR AVANTGARDE!, így az egyik tábla. WE ARE GLAD IF WE CAN DEMONSTRATE, így a másik. Jól elvannak, beszélgetnek. Gyülekeznek a magyar neoavantgarde, az eredeti, unplugged verzió jeles képviselői is; megöregedve, megfáradva, megszakállasodva, testesedve, de szellemben láthatóan töretlenül (mert szellemét a tűz nem égeté meg). Ki bottal, ki anélkül, kelj fel és demonstrálj, ezt üzenete nekik a Kossuthlajosrádió, és nem kellett még egyszer üzennie, mert maguktól is látták, hogy most aztán tényleg mindnyájuknak el kell menni. Igaz, a mindnyáj időközben szétszéledt, ki külföldre, ki a túlvilágra, ki meg csak gajra ment. Jött, aki jönni tudott.

Tót Endre zéródemonstrációját harminchárom éve, 1980-ban performálták (demonstrálták) először, Nyugat-Németországban (lásd még: NSZK). A nemzetközi kritika hajlott, hajlik arra, hogy ezeket az „anti-demonstrációkat” úgy értelmezze, hogy a szocialista diktatúrában kötelezően előírt demonstrációkkal szembeni ellenérzés demonstrációja, performálása volt. Mindenesetre annyi elmondható róla, hogy a zéródemonstráció egyúttal az öröm demonstrációja is, mert a résztvevőknek és a véletlen szemlélőknek egyaránt váratlan örömet szerez. Mosolyognak. Sokan. Mert a zéró szabad és független, vagyis olyasmi, amit manapság egyre nehezebb elképzelni.

„A zero zero. A zero nulla. A zero 0.

A zero megvalósult semmi.

A zero forma, mely nem kezdődik, és nem végződik.

A zero természetes. A zero alapállás.

A zero a tiszta lap első pillanata.

A zero kagyló és tojás. A zero menedékhely.

A zero kód. A zero nyitott kapu.

A zero könnyű szellő közted és köztem.

A zero üres gyomor, a lyukas zászló közepe.

A zero anyám köldöke. A zero fegyvercső.

A zero visszatartott lélegzet. A zero néma kiáltás.

A zero mosoly. A zero egész.

A zero szabad és független.

A zero pont elég.”

(Tót Endre)

Na, ez az, ami felülmúlja a képzeletet – vagy éppenséggel alulról súrolja. („Képzeld, van egy szám, ami a semmi száma, el tudod képzelni?” O. H., első elemista.) A rendőrök azt mondják, ha nincsenek elegenden, nem vonulhatnak az Andrásyn végig az úttesten, csak a járdán. Nosza, kiállnak a Képzősök a négyméteres zéró-molinóval a Hősök tere közepére, demonstrálókat toborzandó. Jönnek is szaporán, szép számban, csupa kérdőjel és mosoly az arcuk, zéró fogalmuk van, hogy ezek kik és mit akarnak, de zsigerből tetszik nekik. A zéró, az ilyen zsigeri dolog. Mindenki azt teszi bele, amije van. Mert az idős, magyar avantgárdistákon kívül itt van a fiatal gárda is, a Képzőművészeti Egyetem lelkes hallgatói, akik az eseményt koordinálták, és akik az újabb táblákat készítették. Mert vannak tavalyiak is, a debreceni Tót Endre-retrospektív (MODEM) idején is volt hasonló demonstráció, ám az kifejezetten a kiállítás kísérőeseménye volt. Itt kísérőeseménynek csak a demonstrálókat szimpatikusan felvezető, és két rendőrautóval kísérő, testi épségükre felügyelő rendőröket mondhatjuk. A demonstrációnak ugyan itt is van a debrecenihez hasonló művészeti aktualitása: a Nemzeti Színház előcsarnokában kiállított Tót Endre-művek. Másmilyen aktualitása azonban még inkább van, s így az esemény elszakad a kiállítástól, önálló életet él. Mindenki megragad egy kisebb-nagyobb táblát, ki a biciklije végére tűzi, ki a hátizsákjába, ki meg csak a hóna alá kapja, mint egy vekni kenyeret.

A 150-200 fős csoport boldogan elindul az Andrásy úttestje felé, már elegenden vannak. A jobb szélén, a szélső sávban haladnak, balról autókból, autóbuszokból bámulják őket, jobbról a járdáról csodálkoznak a járókelők. Idős néni igyekszik kibetűzni a táblára írt zérókat, és nem érti, miért nem érti, doktor úr, drága, tegnap délután nullának láttam a betűket, szedjek be még egyet? Babakocsit toló, fiatal pár, a gyerek kinevet a kocsiból, ki nevet a végén, a szülők kicsit értetlenkednek, már elveszítették gyermeki, zsigeri reakciójukat, a gyerek azonban érzi, hogy van ebben valami jó, valami boldogságos. Aktatáskás yuppie, először irritáltan, aztán kicsit vágyakozva néz, bárcsak én is, én is, köztetek lehetnék, szép magyar avantgárdisták, de hát mindent nem lehet, *no money, no funny*, ezt tanították neki, és most látva látja, hogy csalatkoznia kell. Hiszen nálunk a *fun*, ez olyan egyértelmű, mint székelyszászló a parlamenten

(legújabbkori közmondásainkból). Csüggedten tovahalad. Bicikliző fiatalok kérdezik, kik vagytok, hát a zéró demonstrálók, mondják a demonstrálók, hát ez csúcs, mondják a biciklizők, jövőnk mi is, és már képezik is tovább a tömeget. Közben a fáradhatatlan avantgárdmunkás, Galántai György, egy bömbit magasra tartva, Erdély Miklóst is magunk közé invitálja, aki hangfelvételtől szórja a májusi, pesti nép közé az *Aranyfasisztáim* című halhatatlan prózaversét, melyet a Magyar Írószövetségben olvasott fel 1985. február 25-én. Némely mondata egyes táblákon is olvasható:

„1. A semmit nem jellemzi többé az, amit megszüntetve tartalmaz.

1. A semmi nem valamiben semmi, hanem a semmiben semmi.

1. A valami nem a semmiben valami, hanem a valamiben valami.

1. Ezért a semmi semmit nem hat át, és ugyanúgy nem lelhető fel a semmiben valami.”

Egy szimpatizáns a Deák térnél mosolyogva kérdi: miért tüntettek? hát a nulláért, de mi az, hogy nulla, a nulla, az semmi, a nulla, az zéró, válaszolják a demonstrálók vidáman, a pasas arcán zavar és frusztráció, érzi, hogy tetszik neki a dolog, csak nem tudja eldönteni, hogy miért. Talán bosszankodva hazamegy, kibont egy sört, kicsit elrontottuk a napját, pedig egészen jól indult. Aztán, mielőtt bekapcsolná a tévét, felröhög. Zéró, na ja. Arról ő is tudna mesélni. És megnyugodva nyomja meg a távirányító gombját, hátha ő is benne lesz az esti híradóban. Az NDK Centrum hűlt helyénél egy háromtagú zenekar, ahogy meglátja a menetet, egy Viszockij-dalt kezd ordítva énekelni, igen, igen, jó helyen keresgéltek, vigyorognak egymásra, ők és a demonstrálók, nyomjátok, lelkecskéim, galambocskáim, ahogy a torkotokon kifer.

„Bármennyire is ellene szól a közvetlen tapasztalat, lehetetlen csökkenés által kimúlni –

csak fokozódás által lehet megszűnni (a mennyiség saját hiányába csap át), (a fokozhatatlan semmi fokozható valamivé csap át).” [Erdély: Aranyfasisztáim].

Hozzánk csapódik egy hajléktalan, zéró, az fasza, mondja, jövök én is. Kiderül, egy internetes lap szerkesztője, mindenről értesülve van, mindenkiről mindent tud és nem fél továbbadni, nincs veszteni-, félnivalója, hajtsák be rajtam, ha bírják, mondja, aztán elordítja magát, ZÉRÓ!! Átszól az egyik utcai zenésznek, te is nyomjad, Bandikám, ezek a mieink; itt mindenki haver, mondja, az utcán mindenki haver (és a zéró-téma is, az utcán, haver), és ettől némi nyugtalanság fészkel a szívembe, én nem vagyok ilyen szabad (nem is leszek), és nem mindenki haver körülöttem. Ne legyen félreértés, a *lélek* szabadságáról beszélek, akkor, amikor már tényleg nincs vesztenivaló. Kiterítenek úgyis. Mert a test, igen, a test, az az övök.

„Egy cikk a türelemről. Az egyszerű türelemről. A melanézék türelméről. Egy cikk az akaratról. Az alávetett akaratról. A szuggeszióknak alávetett akaratról, ami a türelemnek, a melanézék türelmének, az alávetett melanézék szuggesziójának, a másik cikkben alávetett, a másik cikknek alávetett kargó-kultusz, a versbéli félálom-logikának alávetett kultusz.” (E. M.)

